

A nemzetközi bűnügyi együttműködés és a leplezett eszközök

Nyeste Péter

A fejezet első részében egyes, fontosabb bűnüldözési együttműködést szabályozó normát, együttműködési csatornát említünk meg, de azok részletes elemzésétől eltekintünk, mivel azok más, a hallgatók által tanult tantárgyak szakirodalmában,¹³⁰ illetve a tanszékünk által oktatott Bűnügyi együttműködés¹³¹ tantárgy feldolgozása során is már részletesen feldolgozásra kerültek.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés fontosabb csatornái, adatbázisai

INTERPOL

A bűnügyi információk nemzetközi megosztásáról már 1914-ben, a Bűnügyi Rendőrségek Első Nemzetközi Kongresszusán döntöttek a részt vevő felek, de annak tényleges lehetősége csak az első világháborút követően 1923-ban jött létre Bécsben az INTERPOL-ként ismert nemzetközi szervezet (Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Bizottsága) megalakulásával, amelynek alapítótagja volt Magyarország is. A Bizottság 1946-ban Brüsszelben alakult újjá párizsi székhellyel, majd 1956-ban neve is megváltozott Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Szervezetre (Organisation Internationale de la Police Criminelle). Magyarország 1952-ig volt tagja a Nemzetközi Rendőri Rendőrség Bizottságának. Ezt követően 1981 novemberében a Nizzában megtartott 50. közgyűlésén került sor Magyarország újrafelvételére. Az ORFK Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) INTERPOL Magyar Nemzeti Irodája jelenti a hazai bűnügyi együttműködés és információcsere egyik csatornáját.

Az INTERPOL Magyar Nemzeti Iroda az alábbi INTERPOL-adatbázisokhoz rendelkezik közvetlen hozzáféréssel:

Személykörözési adatbázis (Nominal database): több mint 163 ezer fájl tartalmaz ismert elkövetőkről, eltűnt személyekről, holttestekről a hozzájuk tartozó bűnügyi előéleti adatokkal, fényképekkel, ujjnyomatokkal. Ezen belül kell megemlíteni a sarkos körözéseket, amelyekről már esett szó. (2013-ban több mint 13 ezer ilyen körözés került kibocsátásra, ebből 8 ezer piros sarkos).

Lopott/elvesztett személyazonosító okmányok (Stolen and Lost Travel Documents SLTD): 171 ország feltöltéséből, több mint 51 millió adatot tartalmaz olyan eltulajdonított vagy elveszített okmányról, amelyek utazásra alkalmasak.

Gyermekek szexuális kizsákmányolásának képi adatbázisa (Child Sexual Exploitation Images ICSE): gyermekek sérelmére elkövetett szexuális jellegű ügyek képi adatbázisa

¹³⁰BLASKÓ–BUDAHÁZI 2018.

¹³¹NYESTE–SZENDREI 2019.

elkövetőkről (2016-os adat szerint 8217 sértettet és 4 ezer elkövetőt azonosítottak az adatbázis segítségével).

Ujjnyomat adatbázis (Fingerprints): AFIS rendszer (automated fingerprint identification system), amely 150 ezer adatlapot tartalmaz + 9 ezer helyszíni nyomot 180 országból.

DNS-adatbázis (DNA profiles): 159 ezer DNS-profil 74 országból.

Lopott és elveszett lőfegyverek adatbázisa (Firearms): INTERPOL Firearms Reference Table (IFRT), az INTERPOL fegyverreferencia-táblázata. 250 ezer referenciaadat a fegyverek pontos beazonosításához, 57 ezer nagy felbontású képpel.

Lopott műkincsek (Stolen Work of Art WOA): „műkincs”-adatbázis 46 ezer tárgyról – 130 országból.

Lopott gépjárművek (Stolen Motor Vehicles): az eltulajdonított járművek adatbázisa 7,4 millió körözött járműről világszerte. 2015-ban 123 ezer járművet sikerült azonosítani.

Lopott és gyanús hajók adatbázisa.

Fusion Task Force: a terrorizmussal összeköthető több mint 10 ezer személy adatbázisa.

Eltulajdonított/elvesztett adminisztratív dokumentumok, tárgyak azonosítására alkalmas dokumentumok (Stolen Administrative Documents SAD): adattára 756 ezer adattal (például forgalmi engedély vagy import-/exportengedély).

EUROPOL

Először Helmut Kohl német kancellár vetette fel az Európai Tanács luxemburgi értekezletén 1991 júniusában egy, az FBI-hoz hasonló Központi Európai Bűnügyi Nyomozó Hivatal (Central European Criminal Investigation Office) „EUROPOL” létrehozásának az ötletét.¹³² Az EUROPOL 1999. július 1-én kezdte meg működését hágai székhelyén, 2010. január 1-je óta – hasonlóan a CEPOL-hoz és EUROJUST-hoz – uniós költségvetésből működtetett ügynökséggé vált.

2016 májusában fogadták el a Bűnüldözési Együttműködés Európai Ügynöksége (EUROPOL) alapját képező rendeletet.¹³³ Az EUROPOL feladata, hogy támogassa és erősítse a tagállamok rendőri hatóságainak és egyéb bűnüldöző szolgálatainak tevékenységét, valamint a közöttük folytatott kölcsönös együttműködést a két vagy több tagállamot érintő bűncselekmények és a terrorizmus, valamint az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő bűnözési formák megelőzése és üldözése terén.

¹³² NAGY 2020.

¹³³ A Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (EUROPOL), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről.

*A Bűnüldözési Együttműködés Európai Ügynöksége (EUROPOL) keretében folytatott bűnügyi együttműködés és információcsere során a NEBEK, valamint az együttműködésben részt vevő bűnmegelőző, nyomozó és bűnüldöző szervek az alábbi alkalmazásokat vehetik igénybe:*¹³⁴

- IxF (Informatikailag indexelt adatállomány a bűnelemzői munkafájlok adatbázisaiban) – NEBEK, EMÖI, Terrorelhárítási Központ, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek, kivéve Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat;
- EIS (EUROPOL Információs Rendszer) – NEBEK, EMÖI, Terrorelhárítási Központ, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek, kivéve Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat;
- SIENA (Biztonságos Információcserét Elősegítő Hálózati Alkalmazás) – NEBEK, EMÖI, Terrorelhárítási Központ, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ Utasadat Információs Főosztálya, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek, kivéve Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat;
- EBDS – Európai Bomba-adat Rendszer- Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat;
- Check the Web (internetfigyelő) – NEBEK, EMÖI, Terrorelhárítási Központ, Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda;
- IRIS (Integrált Erőforrás Információs Rendszer) – NEBEK, EMÖI;
- IAM (az EUROPOL adatbázisok és alkalmazásokhoz való hozzáférések jogosultságait beállító rendszer) – NEBEK, EMÖI;
- ELMO (az EUROPOL ülések és előkészítő munkacsoportjai üléseinek dokumentára) – NEBEK, EMÖI;
- EPE (EUROPOL Szakértői Felületek) – valamennyi együttműködő szerv.

A fenti együttműködő szervek vezetői által a szerv személyi állományából kijelölt végpontfelhasználók az EUROPOL-lal történő kapcsolattartás céljából létrehozott informatikai rendszer felhasználására jogosult, a kezelt minősített adatok minősítési szintjének megfelelő szintű személyi biztonsági tanúsítvánnyal és felhasználói engedéllyel, valamint a szükséges szintű nyelvismerettel rendelkező személyek lehetnek.

A SIENA felhasználásának szabályai

A SIENA felhasználására teljes jogosultsággal:

- a NEBEK,
- az EUROPOL Magyar Összekötő Iroda (a továbbiakban: EMÖI),

¹³⁴23/2016. (IX. 15.) BM-NGM együttes utasítás az Európai Rendőrségi Hivatal által működtetett Európai Biztonságos Hálózat alkalmazásainak felhasználásával megvalósuló együttműködés és információcsere rendjéről.

- a Terrorelhárítási Központ,
- a Nemzeti Védelmi Szolgálat,
- a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ Utasadat Információs Főosztálya,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogosult.

Kizárólag olvasási és választervezet-készítési jogosultsággal az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek – kivéve, ha részükre a NEBEK igazgatója teljes jogosultságot engedélyezett – végponti felhasználói rendelkeznek.

Az EUROPOL-tól vagy más tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságától érkezett megkeresést a NEBEK saját hatáskörben feldolgozza (érkezteti, iktatja és megválaszolja), vagy az annak feldolgozására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező együttműködő szervhez továbbítja, a végponti felhasználó pedig intézkedik a választervezet megkeresés nyelvén történő elkészítéséről és a NEBEK részére történő továbbításáról.

A megkeresést és az arra adott választ a NEBEK és az EMÖI a rendszerben megtekintheti, és a megfelelő alaki, tartalmi elemek hiánya esetén az együttműködő szerv figyelmét a szabályos adattovábbításra felhívja. A továbbított információk felhasználhatóságára vonatkozó EUROPOL kezelési, forrásértékelési és adatértékelési kódokat minden esetben fel kell tüntetni.

A SIENA-rendszerben az együttműködő szervek munkatársai információkat, adatokat kérhetnek a felderítések, nyomozások során felmerült nemzetközi szálak ellenőrzése érdekében. Ez kiterjedhet a nem úgynevezett EUROPOL-mandátumos bűncselekményekre is!

EUROJUST

Az EUROJUST mint Európai Unió ügynökség 2002-ben kezdte meg működését. Az EUROJUST tevékenységének főbb célja a nemzeti hatóságok közötti koordináció és együttműködés támogatása, illetve erősítése révén a nemzeti nyomozó hatóságok és ügyészségek hatékonyságának a növelése a határokon átívelő, súlyos és szervezett bűncselekmények ügyeiben. Továbbá fontos cél a tagállamok igazságügyi és rendőri szervei közötti műveletek előkészítéséhez (koordinációs értekezletek) logisztikai támogatás nyújtása, a nemzetközi igazságügyi instrumentumok végrehajtásának megkönnyítése vagy segítségnyújtás a közös nyomozócsoportok felállításához.

Frontex

Az Európai Unió Tagállamainak Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget (Frontex) 2005. május 1-én kezdte meg működét Varsóban. Az ügynökség elsődleges feladata volt a tagállamok közötti operatív szintű együttműködés koordinálása a külső határok kezelése során. 2016-ban a migrációs nyomás kezelése érdekében az Európai Parlament és Tanács létrehozta az Európai Határ-

és Parti Őrséget, amely magába foglalja az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget (Frontex) és a határigazgatásért felelős nemzeti hatóságokat.

SELEC

A Délkelet-európai Rendészeti Központról (SELEC) szóló, Bukarestben, 2009. december 9-én létrejött egyezményt, valamint a Délkelet-európai Rendészeti Központ kiváltságairól és mentességeiről szóló, Bukarestben, 2010. november 24-én létrejött Jegyzőkönyvet a 2011. évi LVI. törvény hirdette ki hazánkban. A SELEC célja az illetékes hatóságok közötti együttműködés keretén belül, hogy támogatást nyújtson a tagállamoknak, és megerősítse az együttműködést a bűncselekmények megelőzése és leküzdése terén, ideértve a súlyos bűncselekményeket és a szervezett bűnözést is, amennyiben azok ténylegesen vagy vélhetően határokon átnyúló elemmel rendelkeznek.

A bűnüldöző hatóságok nemzetközi együttműködésének a fontosabb globális, regionális, multilaterális, bilaterális és ad hoc (eseti) szabályozói

A *globális* együttműködésre példa az ENSZ által, a nemzetközi bűnözés elleni összefogás érdekében kidolgozott nemzetközi szerződésekhez való csatlakozás¹³⁵ vagy az INTERPOL-tagságból fakadó jogosultságaink, kötelezettségeink.

Regionális együttműködésre példa az Európa Tanács égisze alatt kidolgozott nemzetközi szerződésekhez¹³⁶ való csatlakozás által nyújtott együttműködési lehetőségek, valamint az OECD¹³⁷ keretében kötött nemzetközi egyezmények gyakorlati megvalósításaként végrehajtott együttműködések.

A *multilaterális* bűnügyi együttműködések körébe tartoznak az Európai Unió jogszabályok, mint például a prümi¹³⁸ szerződés vagy a *Bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény* (a továbbiakban: Bsztv.), amely nem csupán az uniós államokkal való együttműködésre korlátozódik. A törvény célja, hogy a felderítés hatékonyságának növelése érdekében szabályozza a magyar bűnüldöző szerveknek a bűnmegelőzés és a bűnüldözés során külföldi bűnüldöző hatóságokkal folytatott együttműködését. A törvény a bűnüldözési tevékenység fogalma alatt

¹³⁵ Például az 1998. évi L. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és a pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án Bécsben kelt Egyezmény kihirdetéséről, amely a nemzetközi kábítószer-kereskedelem visszaszorítására irányul.

¹³⁶ Például a 2002. évi XLIX. törvény az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korruptióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről.

¹³⁷ OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development): Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet. 1961-ben alakult az OEEC (Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet) utódjaként. Fő célja a tagállamok gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi tevékenységének összehangolása. Magyarország 1996. május 7-i hatállyal vált az OECD 27. tagjává.

¹³⁸ A prümi szerződést a 2007. évi CXII. törvény hirdette ki, majd a Prümi határozatot a 2010. évi CXLVII. törvény ültette át hazai joganyagunkba.

a bűnüldöző szervezeteknek a törvény célja megvalósulását szolgáló, *az igazságügyi jogsegély körén kívül eső, nemzetközi együttműködés* keretében folytatott bűnfelderítő és bűnmegelőző tevékenységet érti. A törvény az alábbi együttműködési formákat szabályozza részletesen:

- a közvetlen információcsere,
- az Európai Unió tagállamának bűnüldöző szervével történő információcsere,
- a közös bűnfelderítő-csoport létrehozása,
- a bűnüldöző szervvel együttműködő személy igénybevétele,
- a fedett nyomozó alkalmazása,
- a határon átnyúló megfigyelés,
- a forrányomon üldözés,
- az összekötő tisztviselő alkalmazása,
- a titkos információgyűjtés nemzetközi együttműködés alapján,
- az Európai Unió tagállamának különleges intervenciók egységével való együttműködés.

Ezek az együttműködési formák jelentős szerepet játszanak a nemzetközi, műveleti típusú bűnüldözési együttműködésben.

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvényt (a továbbiakban: EU Bü. tv.) a büntetőügyekben az EU más tagállamával folytatott együttműködés, valamint az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás során kell alkalmazni. A törvényben meghatározott kivétellel a bíróság vagy az ügyészség az európai nyomozási határozatban bármely, a Be. szerinti, bizonyítási eszköz beszerzésére alkalmas eljárási cselekmény elvégzését kezdeményezheti, ha az a büntetőeljárásban szükséges és arányos, továbbá az európai nyomozási határozatban megjelölt eljárási cselekmény az ott leírt feltételekkel a magyar jogszabályok szerint is elvégezhető lenne. *Az európai nyomozási határozatban megjelölhető eljárási cselekmények egyes különös formái:*

- ideiglenes intézkedés;
- adatszolgáltatás pénzügyi intézmény által vezetett számláról és számlaforgalmi adatokról;
- fogva tartott személy ideiglenes átadása az európai nyomozási határozatot kibocsátó tagállamba;
- fogva tartott személy ideiglenes átadása az európai nyomozási határozatot végrehajtó tagállamba;
- kihallgatás telekommunikációs eszköz útján;
- *leplezett eszközök alkalmazása (ellenőrzött szállítás, tagállami fedett nyomozónak Magyarország területén, valamint magyar fedett nyomozónak valamely tagállam területén történő alkalmazása, az elektronikus hírközlési szolgáltatás útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációnak az érintett személy tudta nélkül, leplezett módon történő megismerése és rögzítése).*

A bilaterális határ menti bűnügyi együttműködésre példák a magyar és a határos államokkal kötött kétoldalú megállapodások.¹³⁹ A szerződések célja a magyar és a határos állam bűnüldöző szervei közötti együttműködés elmélyítése, amelyet a szervezett bűnözés átalakulása, a határokat átlépő bűncselekmények számának növekedése, az új elkövetési formák megjelenése, valamint a belső határok nélküli schengeni térség államainak biztonsági igénye indokol. A szerződésben a bűnüldöző szervek közötti együttműködés főbb területei az *információcsere, intézkedések sürgős esetekben, határon átnyúló megfigyelés, határon átlépő üldözés, ellenőrzött szállítás, fedett nyomozó alkalmazása, tanúvédelem, együttműködés közös kapcsolattartási szolgálati helyeken, közös bűnfelderítő-csoport létrehozása, összekötő tisztviselők küldése, fogadása, együttműködés a képzés és a továbbképzés területén, és az együttműködés a bűnmegelőzés területén.*

A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) szerepe a bűnüldözési együttműködésben

Az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény (NEBEK törvény)¹⁴⁰ 2000. február 1-ével létrehozta az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóságának szervezeti struktúrájába tartozó Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (ORFK NEBEK) országos hatáskörű, speciális bűnügyi szervet.

¹³⁹ Bilaterális megállapodások a nemzetközi bűnügyi együttműködés területén:

- 2011. évi III. törvény – A Magyar Köztársaság és a Bolgár Köztársaság között a bűnözés megelőzésében és leküzdésében történő együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről;
- 2009. évi LXVI. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a határokat átlépő bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről;
- 2009. évi LXIII. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatott együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről;
- 2009. évi XXXIV. törvény a Magyar Köztársaság és a Szerb Köztársaság között a bűnüldöző szerveknek a határokat átlépő bűnözés megelőzésében és a szervezett bűnözés elleni harcban folytatott együttműködéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről;
- 2006. évi CVIII. törvény a Magyar Köztársaság és a Szlovén Köztársaság között a bűnüldöző szervek határokon átnyúló együttműködéséről szóló, Brdóban, 2006. október 25-én aláírt Megállapodás kihirdetéséről;
- 2006. évi XCI. törvény a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzésében és a szervezett bűnözés elleni harcban folytatott együttműködésről szóló, Pozsonyban, 2006. október 2-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről;
- 2006. évi XXXVII. törvény a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatandó együttműködésről szóló, Heiligenbrunnban, 2004. június 6-án aláírt Szerződés kihirdetéséről.

¹⁴⁰ 1999. évi LIV. törvény az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről.

2002-ben az európai integrációs folyamat részeként, a majdani teljes jogú tagságra való felkészülés jegyében létrejött az EUROPOL Projektiroda, majd 2004-ben megkezdte működését az EUROPOL Nemzeti Iroda. 2005-ben megalakult a SIRENE Iroda.

2014. február 01-én a körözésfelügyeleti tevékenységet ellátó országos szakirányító szerv integrálódott a NEBEK szervezetébe, majd 2015. július 1-jén az ORFK BF Bűnügyi Ellátó Igazgatósággal történő szervezeti összevonást követően a NEBEK területi jogállású szervként folytatta a működését.

A nemzetközi együttműködés és információcsere hazai kapcsolattartó központjaként működő NEBEK integrált szervezeti egység, amely feladatai ellátása során együttműködik a nemzetközi/uniós bűnüldözési szervezetekkel (különös tekintettel az INTERPOL-ra és az EUROPOL-ra), valamint a külföldi bűnüldöző szervekkel.

Feladata továbbá a SELEC bukaresti regionális központjával a szervezett bűnözés elleni munkacsoportjai keretében megvalósuló együttműködési és képviselési feladatok ellátása, továbbá részvétel a schengeni együttműködésben.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés és információcsere során a magyar együttműködő szerv a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezettel és nemzeti egységeivel – ha más jogszabály eltérően nem rendelkezik – a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ útján továbbít adatot, információt, illetőleg kezdeményez adat-, illetve információigénylést vagy egyéb intézkedést.

Amennyiben az eljárás olyan késedelemmel jár, amely az együttműködés sikerét veszélyezteti, úgy a magyar együttműködő szerv közvetlenül veheti fel a kapcsolatot a nemzetközi bűnügyi együttműködés céljából létrehozott szervezettel és nemzeti egységeivel azzal, hogy a kapcsolatfelvételtől és a megkeresésről az érintett magyar együttműködő szerv 48 órán belül tájékoztatja a NEBEK-et.

A magyar bűnüldöző szerv az információcsere keretében az információ továbbítása érdekében közös kapcsolattartási szolgálati hely (KSZH) közreműködését is igénybe veheti. Jelenleg KSZH működik az alábbi helyeken: Ártánd, Kiszombor, Röske, Mohács, Dolga, Vas, Hegyeshalom, Rajka, Balassagyarmat, Sátoraljaújhely.

Szervezetileg ugyan független, de szakmai irányítását tekintve idetartozik a hágai EUROPOL Magyar Összekötő Iroda (EMÖI) is. Az EMÖI a magyar rendvédelmi szervek munkatársaiból álló egység (általános rendőri feladatokat ellátó szerv, TEK, NAV állományából), amely Magyarországot képviseli az európai rendvédelmi szervek és uniós ügynökségek felé. Az EMÖI végrehajtja az EUROPOL-lal együttműködő államokkal és szervezetekkel folytatott információcserével járó feladatokat.

A leplezett eszközök alkalmazása a nemzetközi bűnügyi együttműködésben

Az elmúlt évtizedekben az Európai Unió tagállamainak bíróságai is elfogadták, hogy a rendészeti szervek felderítéseik, nyomozásaik során alkalmazhatnak fedett, jogkorlátozó jellegű nyomozási tevékenységeket, igazodva az elkövetett bűncselekmények jellegéhez és betartva a szükségesség-arányosság követelményét.¹⁴¹

¹⁴¹ NYESTE 2016.

A leplezett eszközök alkalmazásának szabályait az *Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről* szóló a 2012. évi CLXXX. törvény harmadik része (eljárási jogsegélyek) tartalmazza. Az európai nyomozási határozat végrehajtására irányuló jogsegélyek szabályainak elemzése nem része a jegyzetnek, annak szabályait a hallgatók a büntetőeljárás tantárgy keretében elsajátítják. Jelen fejezetben a leplezett eszközök alkalmazásának különös szabályait tárgyaljuk.

Leplezett eszközök alkalmazása

Általános szabályok

A magyar bűnüldöző szervek és a külföldi hatóságok közötti nemzetközi bűnüldözési (műveleti), azaz az *igazságügyi jogsegély körén kívül eső*, nemzetközi együttműködés keretében folytatott bűnfelderítő és bűnmegelőző tevékenység jogi alapját a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény teremti meg, és az együttműködés specifikus szabályait a nemzetközi szerződések (elsősorban a bilaterális) tartalmazzák.

A magyar bűnüldöző szerv megkeresését a külföldi hatósághoz a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) továbbítja, illetve a külföldi hatóság megkeresését a NEBEK fogadja.

Ha a megkeresés teljesítéséhez a magyar jogszabályok szerint bírói engedély vagy az ügyzség engedélye, jóváhagyása, hozzájárulása, illetve egyetértése szükséges, azt külön törvényben meghatározott eljárási rend szerint a megkeresést teljesítő magyar bűnüldöző szervnek be kell szereznie.

A megkeresés teljesítése az engedély, jóváhagyás, hozzájárulás, illetve egyetértés hiányában – az adatkérés halaszthatatlan esete kivételével¹⁴² – nem kezdhető meg.

A büntetőeljárás megindítása előtt a tagállami bűnüldöző szerv által megküldött nemzetközi együttműködés iránti megkeresés fogadására és teljesítésére a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. *Ha a büntetőeljárás megindítása előtt előterjesztett nemzetközi együttműködés iránti megkeresés teljesítése során az ügyben a büntetőeljárást megindítják, az együttműködést a továbbiakban – a közvetlen tájékoztatás kivételével – csak e törvény szerint lehet folytatni.*

Bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

a) Határon átnyúló megfigyelés (rejtett figyelés)

A határon átnyúló megfigyelés – tekintettel arra, hogy meghatározott bűncselekmények gyanúja miatt hajtható végre – a büntetőeljárás szabályai szerinti rejtett figyelést jelenti.

¹⁴²A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 69. § (3) bekezdése, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhatárról szóló 2010. évi CXXII. törvény 58. § (3) bekezdése kivételével.

A külföldi hatóság az általa a saját területén folytatott bűnüldöző tevékenysége során a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, illetve a vele kapcsolatban lévő személy megfigyelését Magyarország területén is folytathatja, ha ahhoz a NEBEK – határidő tüzésével – előzetesen hozzájárul.

Ha a megkeresésben a külföldi hatóság ezt kéri, a Magyarország területén alkalmazott megfigyeléshez a megfigyelésre feljogosított magyar szerv segítséget nyújthat. A magyar bűnüldöző szerv a Magyarország területén megkezdett megfigyelést külföldi állam területén nemzetközi szerződésben meghatározott feltételek szerint folytathatja.

Ha a késedelem veszéllyel jár, vagy a bűnüldözés érdekeit egyébként sértené, a külföldi hatóság megfigyelést folytató tagja a megfigyelést a NEBEK előzetes hozzájárulása nélkül is folytathatja, ha az államhatár átlépésével egyidejűleg

- az államhatár átlépéséről a nemzetközi szerződésben megjelölt magyar hatóságot, valamint
- az előzetes hozzájárulást nélkülöző határátlépés szükségességét alátámasztó indokokról a NEBEK-et értesíti.

A megfigyelést haladéktalanul abba kell hagyni, ha az értesítést követően az illetékes magyar bűnüldöző szerv azt kéri, illetve, ha a NEBEK a megkeresés megküldését követő öt órán belül a hozzájárulást nem adja meg.

A megfigyelés az alábbi bűncselekmény gyanúja esetén lehetséges:

- amely az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott *súlyos bűncselekménynek minősül*;
- amelyre a határellenőrzés fokozatos megszüntetéséről 1985. június 14-én kelt schengeni megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény (schengeni végrehajtási egyezmény) 40. cikke, valamint az Európai Unió 1997. december 18-án elfogadott egyezménye a vámservek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről (Nápoly II egyezmény) lehetőséget biztosít;
- a határon átnyúló megfigyelés (rejtett figyelés) az alábbi bűncselekmények gyanúja miatt hajtható végre: emberölés minősített esetei, emberölés, súlyos szexuális jellegű bűncselekmény, gyújtogatás, fizetőeszközök hamisítása és meghamisítása, rablás, valamint lopás és orgazdaság minősített esetei, zsarolás, emberrablás és túszejtés, emberkereskedelem, kábítószer és pszichotrop anyagok tiltott kereskedelme, fegyverekre és robbanóanyagokra vonatkozó jogszabályok megsértése, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználásával elkövetett rongálás, mérgező és veszélyes hulladékok tiltott szállítása, a csalás súlyosabban minősülő esetei, embercsempészet, pénzmosás, nukleáris és radioaktív anyagok tiltott kereskedelme, az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításról szóló, 1998. december 21-i 98/733/IB tanácsi együttes fellépés szerinti bünszervezetben való részvétel, terrorizmus elleni küzdelemről szóló, 2002. június 13-i 2002/475/IB tanácsi kerethatározat szerinti terrorcselekmények.

Ha a rendelkezésre álló adatok alapján a rejtett figyelés során megfigyelt cselekmény önmagában nem valósít meg bűncselekményt, és a rejtett figyelést előreláthatólag Magyarország határát átlépve kell folytatni, vagy a végrehajtás során erre utaló adat merül fel, a rejtett figyelést a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködésének határon átnyúló figyelésre (schengeni végrehajtási egyezmény 40. cikk) vonatkozó szabályai alkalmazásával kell előkészíteni, illetve lefolytatni.

3. táblázat: A határon átnyúló rejtett figyeléssel kapcsolatos jogsegély iránti megkeresés (a schengeni egyezmény 40. cikke) adattartalma

<i>A megkeresésben szereplő adatok:</i>	
– Megkereső állam	
– Megkeresett állam	
– Küldi	
– Címzett	
– A megkeresés dátuma és időpontja	
– A megfigyelt személy neve, vagy – amennyiben ez nem áll rendelkezésre – az ügy megnevezése vagy száma	
– Határon átnyúló megfigyelés: szokványos vagy sürgős	
– Ha szokványos, a határátlépés dátuma és időpontja	
– Ha sürgős, a sürgösség indokai	
<i>A nyomozással kapcsolatos adatok</i>	A lehető legpontosabban töltendő ki, különös tekintettel a fegyverekre, a rendőrségi személyzetre, a járművekre és a különleges rendőri technikák alkalmazására vonatkozó információkra.
– Illetékes igazságügyi hatóság	
– Ügyiratszám	
– Az illetékes bíró neve és beosztása	
Telefon	
Fax	
Illetékes rendőri szerv	
A megbízott személy neve, telefon- és faxszáma	
A cselekmények jogi minősítése:	Az általános szabály az, hogy az összes megkeresést a nemzeti központi egységnek kell megküldeni.
a) Szokványos: Bűncselekmény – Szankció	
b) Sürgős:	
Fel kell tüntetni az alkalmazás alapján képező bűncselekményt	A megkeresett államot a lehető legrövidebb időn belül értesíteni kell.
– A cselekmények helyszíne	
– A cselekmények ismertetése	
– A gyanúsított szerepe	
<i>A helyszínen rendelkezésre álló információk:</i>	
<i>A megfigyeléssel megbízott osztály</i>	
– Megbízott személy a helyszínen	
– Telefon	
Mobiltelefon	
Rádió (opcionális)	
Hívókód	
– A megfigyelést végző tisztviselők	
– Rendőrségi járművek	
Rendszám	
Járműmárka	
Szolgálati fegyverek	

– A kért rendszámtáblák váltakozó használata	
– A megfigyelés várható ideje (nap, hónap, év, időpont, a művelet időtartama, indokolás)	
– Várható műveleti terület	
– A határátlépés várható helye	
<i>A megfigyelt személy(ek)</i>	
– Vezetéknév	
Utónév, születési dátum	
– Állampolgárság	
– Férfi/nő	
– Feltételezett életkor	
– Személyleírás (magasság, testalkat, hajszín stb.)	
– Lakcím (irányítószám, település, utcanév és házszám)	
– Telefon	
– Mobiltelefon	
– Személyes információk (van-e nála fegyver, erőszakos-e, használ-e kábítószer)	Amennyiben rendelkezésre áll, feltüntethető a megfigyelés célja is és/vagy annak szükségessége, hogy a megkeresett állam átvegye a megfigyelést.
– Fénykép és/vagy ujjlenyomat	
– Jármű (gyártó, típus, szín, rendszám)	
– Különleges rendőri technikák alkalmazása	
– Egyéb vonatkozó információ	
A gyanúsítottal kapcsolatban álló személyek, találkozóhely	
– a gyanúsítottat kísérő egyéb személyek	

Forrás: NEBEK

A határon átnyúló rejtett figyelés végrehajtásáról egy utólagos jelentést is kell készíteni. Határon átnyúló rejtett figyelést hajthatnak végre a Készenléti Rendőrség Különleges Szolgálatok Igazgatósága Bevetési Főosztály III. Bevetést Támogató Osztály Nemzetközi Műveletek Alosztály munkatársai, illetve a NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Ellátó Főosztály munkatársai.

Ha a rejtett figyelés során megfigyelt cselekmény – különösen a megfigyelt tárgyi bizonyítási eszköz birtokban tartása, szállítása, átadása – önmagában is bűncselekményt valósíthat meg, a végrehajtás során titkosan együttműködő személy igénybevétele nem engedélyezhető, ha fennáll a veszélye annak, hogy a titkosan együttműködő személy a megfigyelt cselekmény elkövetőjévé válik.

Ha a megfigyelt cselekmény önmagában is bűncselekményt valósít meg, és a rejtett figyelést előreláthatólag Magyarország határát átlépve kell folytatni, vagy a végrehajtás során erre utaló adat merül fel, a rejtett figyelést a nemzetközi bűnügyi jogsegély ellenőrzött szállításra vonatkozó szabályainak alkalmazásával kell előkészíteni, illetve lefolytatni.

b) Fedett nyomozó alkalmazása

A nemzetközi bűnüldözési (műveleti) együttműködés során magyar fedett nyomozó külföldi és külföldi fedett nyomozó hazai alkalmazásának jogi alapját multilaterális, bilaterális jogszabályok határozzák meg, és a konkrét végrehajtást eseti megállapodásban kell rögzíteni.

Ha a Magyarországon folytatott bűnüldözés eredményessége érdekében külföldi állam területén magyar fedett nyomozó, illetve Magyarországon külföldi fedett nyomozó alkalmazása szükséges, ezt a NEBEK a külföldi hatóságánál kezdeményezheti.

A fedett nyomozó alkalmazására a magyar központi bűnüldöző szerv (NEBEK BEI) és a külföldi hatóság közötti *eseti megállapodás alapján* kerülhet sor.

A megállapodásnak tartalmaznia kell:

- a titkos információgyűjtés időtartamát,
- az alkalmazás feltételeit,
- a fedett nyomozó jogait és kötelezettségeit,
- a fedett nyomozó lelepleződése esetén alkalmazandó intézkedést,
- a fedett nyomozó által működési körében harmadik személynek okozott károkért való felelősség, valamint a személyiségi jogsértésért járó sérelemdíj szabályairól szóló tájékoztatást.

A fedett nyomozó tevékenységei, „*nyomozása* (covert investigations) alatt az alábbi tevékenységeket értik Európában: beépülés, álvásárlás, ellenőrzött szállításban való részvétel.¹⁴³ A hatóság – kilétét fedőokmányok segítségével leplező – kiképzett tagja vagy civil együttműködő személy hatja végre.

A „*fedett nyomozások* összefoglaló névvel jellemezhető tevékenységek, a különleges eszközök, tevékenységek körébe tartozó olyan komplex tevékenység, amely egyben a fedett nyomozó/együttműködő kiválasztását, tanulmányozását, bevonását, képzését, működtetését (háttértámogatás) is jelenti.

A „*fedett nyomozások* téves értelmezésének elkerülése érdekében megjegyzendő, hogy a fedett nyomozó csak közreműködik a konkrét bűncselekmények nyomozása során a különleges eszközökkel elérhető célok érdekében, továbbá általánosságban is szerez információkat a bűnözői körökből meghatározott bűnüldözési hírszerzési célok érdekében.

A fedett nyomozók alkalmazásának három típusa van: első az általános, szisztematikus információgyűjtés meghatározott bűncselekmények felderítése érdekében, második az álvásárlás típusú rövid távú műveletek végrehajtása, harmadik a hosszú távú, bűnszervezetbe beépülés.

A bűncselekmények felderítése, megakadályozása bizonyítása érdekében *leplezett eszközként is alkalmazható a fedett nyomozó a nemzetközi bűnügyi együttműködés során.*

A büntetőeljárás törvény alapján a fedett nyomozó a büntetőeljárás során bűnszervezetbe, a terrorizmussal kapcsolatba hozható tevékenységet folytató csoportokba, szervezetekbe történő beépülés, álvásárlás, rejtett figyelés végrehajtása, és a bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése érdekében alkalmazható.

A fedett nyomozó önálló eljárása mellett más, bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, vagy ezen eszközök alkalmazásának biztosítása érdekében is alkalmazható.

¹⁴³ DI NICOLA et al. 2014, 266.

Tagállami fedett nyomozónak Magyarország területén, valamint magyar fedett nyomozónak Magyarország vagy valamely tagállam területén történő alkalmazása iránt kibocsátott európai nyomozási határozat végrehajtására a fedett nyomozó alkalmazásának engedélyezésére feljogosított ügyészség rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel.

Fedett nyomozó alkalmazására a tagállami hatósággal kötött *eseti megállapodás alapján* kerülhet sor. Az eseti megállapodást a rendőrség vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására jogszabályban kijelölt szerve készíti elő.

Késedelmet nem tűrő esetben – ha az eseti megállapodás megkötése vagy ügyészségi jóváhagyása a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességét veszélyeztetné vagy megghiúsítaná, akkor az alkalmazásának engedélyezésére *huszonnégy óra időtartamra a rendőrségnek vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak* az európai nyomozási határozat alapjául szolgáló bűncselekményre figyelemmel hatáskörrel rendelkező, a fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtására *jogszabályban kijelölt szervének vezetője is jogosult*. Ebben az esetben a fedett nyomozó alkalmazásának ideiglenes engedélyezéséről azzal egyidejűleg tájékoztatni kell az ügyészséget. Az ügyészség a tájékoztatást követően haladéktalanul dönt a fedett nyomozó alkalmazásának engedélyezéséről. Ha az ügyészség a fedett nyomozó alkalmazását nem engedélyezi, az ideiglenes engedélyezés alapján végzett alkalmazás eredménye bizonyítékként nem használható fel.

A magyar vagy a tagállami *fedett nyomozónak Magyarország területén történő alkalmazása során a magyar jogszabályok irányadók*. A fedett nyomozó alkalmazásának végrehajtását irányító szerv a tagállami hatósággal és tagállami fedett nyomozó alkalmazása esetén a tagállami fedett nyomozót foglalkoztató szervvel együttműködik. A fedett nyomozó alkalmazása során a tagállami hatóság, illetve a tagállami fedett nyomozót foglalkoztató szerv kérése akkor teljesíthető, ha az nem ellentétes a magyar jogrendszer alapelveivel.

A magyar fedett nyomozónak másik tagállam területén történő alkalmazása során a tagállam jogszabályai irányadók azzal, hogy a magyar fedett nyomozó a tevékenysége során köteles megtartani a magyar jogszabályokban előírt kötelezettségeket is. A fedett nyomozó alkalmazása során a magyar fedett nyomozót foglalkoztató szerv a tagállami hatósággal együttműködik.

Az ügyészség európai nyomozási határozatot bocsáthat ki *magyar fedett nyomozónak a tagállam területén, illetve tagállami fedett nyomozónak* Magyarország vagy valamely tagállam területén történő alkalmazása iránt.

Az ügyészség az európai nyomozási határozatban megjelöli azokat az okokat, amelyek alapján megalapozottan feltehető, hogy a fedett nyomozó alkalmazásával elérni kívánt bizonyíték beszerzése más módon kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna.

A magyar vagy a tagállami fedett nyomozónak valamely tagállam területén történő alkalmazása során a fedett nyomozó alkalmazásának helye szerinti tagállam jogszabályai az irányadók azzal, hogy a magyar fedett nyomozó tevékenysége során köteles megtartani a magyar jogszabályokban előírt kötelezettségeket is. A magyar fedett nyomozó

alkalmazása során a magyar fedett nyomozót foglalkoztató szerv a tagállami hatósággal együttműködik.

Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök a nemzetközi együttműködésben

a) Ellenőrzött szállítás

Az 1988-as bécsi ENSZ-egyezmény¹⁴⁴ 11. cikkelye tartalmazta először az ellenőrzött szállítás jogintézményét, amelyet az egyezményben meghatározott bűncselekmények felderítése során az elkövetésével gyanúsítható személyek ellen alkalmazhatnak. Az egyezmény szerint a jogellenes szállítmányok *feltartóztathatók*, illetve a kábítószereket vagy pszichotrop anyagokat érintetlenül hagyva, azokat eltávolítva, vagy azokat részben vagy egészben más anyaggal helyettesítve a szállítmányok *tovább engedhetőek*.

Az ellenőrzött szállítás intézményét egyéb, fontos nemzetközi együttműködést szabályozó regionális, multilaterális, bilaterális és ad hoc, eseti megállapodások is tartalmazzák, mint a Nápoly II egyezmény¹⁴⁵ 22. cikke vagy a palermói egyezmény¹⁴⁶ 20. cikke vagy a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény, illetve a határon átnyúló együttműködéseket szabályozó bilaterális megállapodások.¹⁴⁷

A korábbi rendőrségi törvény is tartalmazta az ellenőrzött szállítást mint titkos információgyűjtő módszert,¹⁴⁸ azonban a büntetőeljárás kodifikáció elvei alapján az ágazati törvények intézményeinek átvételével párhuzamosan a büntetőeljárás törvény nem nevesíti külön az ellenőrzött szállítás intézményét. A törvény indokolása szerint ennek oka az, hogy a rejtett figyelésként külön nevesített leplezett eszköz az ellenőrzött szállítással tartalmilag megegyezik, az ellenőrzött szállítást pedig a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében – jogsegély formájában igazságügyi hatóság közreműködésével – lehet alkalmazni.

Az ellenőrzött szállítás célja a csempészútvonalak, a szállító eszközök, kapcsolatok, végrehajtók, a rendeltetési hely és az elosztó hálózat felderítése. Az ellenőrzött szállítás

¹⁴⁴ 1998. évi L. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény kihirdetéséről

¹⁴⁵ 2006. évi LXXXIX. törvény Nápoly II konvenció kihirdetéséről

¹⁴⁶ 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről

¹⁴⁷ Például a 2006. évi XXXVII. törvény a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határokat átlépő bűnözés megelőzése és leküzdése érdekében folytatandó együttműködésről szóló, Heiligenbrunnban, 2004. június 6-án aláírt Szerződés kihirdetéséről, 2006. évi CVIII. törvény a Magyar Köztársaság és a Szlovén Köztársaság között a bűnüldöző szervek határokon átnyúló együttműködéséről szóló, Brdóban, 2006. október 25-én aláírt Megállapodás kihirdetéséről

¹⁴⁸ 68/F. § *ellenőrzött szállítás*: a nyomozó hatóság olyan leplezett tevékenysége, amelynek során – a nemzetközi együttműködés keretében, folyamatos és fokozott ellenőrzés mellett – lehetővé teszi a megfigyelés alatt álló elkövető számára az általa birtokolt, a bűncselekmény tárgyi bizonyítási eszközét képező dolognak az ország területére történő behozatalát, más ország területére irányuló kivitelét, az ország területén történő átszállítását annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetői a lehető legszélesebb körben felderíthetők legyenek, a nemzetközi bűncselekmény tényállása megállapíthatóvá váljék.

során a részt vevő állam – eseti megállapodás révén – lehetővé teszi, hogy a megfigyelés alatt álló elkövető az általa birtokolt, a bűncselekménye tárgyi bizonyítási eszközt képező dolgot az ország területére hozhassa, más ország területére vihesse, az ország területén átszállíthassa annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetői a lehető leg szélesebb körben felderíthetők legyenek.

Az ellenőrzött szállítás fogalmából látszik, hogy az több ország együttműködését feltételezi, így megállapítható, hogy kizárólag országon belül nem hajtható végre. Országon belüli személy, tárgy ellenőrzésre a rejtett figyelés ad lehetőséget.

Az ellenőrzött szállítása *a végrehajtás helye szerint* lehet:

- hazai bázisról induló,
- hazai bázisra érkező,
- tranzit.

A kezdeményező szerint lehet:

- hazai bűnüldöző hatóság által kezdeményezett, eseti megállapodásban részletezett,
- külföldi bűnüldöző hatóság által kezdeményezett, eseti megállapodásban részletezett.

Végrehajtása

Az ügyészség európai nyomozási határozatot bocsáthat ki ellenőrzött szállításnak *egy vagy több tagállam területén keresztül történő végrehajtása iránt*. A több tagállamot érintő ellenőrzött szállítás esetén az európai nyomozási határozatot valamennyi tagállam részére meg kell küldeni. A tagállami hatóságot az ellenőrzött szállításban részt vevő további tagállamokról is tájékoztatni kell.

Ellenőrzött szállítás végrehajtása vagy kezdeményezése esetén az ügyészség az *EUROJUST magyar nemzeti tagját a következő adatok közlésével tájékoztatja* a leg alább három államot és ebből legalább két tagállamot érintő ellenőrzött szállításról:

- a) az érintett tagállamok és hatáskörrel rendelkező hatóságok,
- b) olyan személy, csoport vagy szervezet azonosító adatai, aki vagy amely ellen bűntetőeljárás van folyamatban,
- c) a szállítás típusa,
- d) annak a bűncselekménynek a típusa, amellyel kapcsolatban az ellenőrzött szállítást végzik.

Az EUROJUST támogatja és koordinálja a határokon átnyúló nyomozásokat, ezért valamennyi nemzeti tag (tagállamonként 1 fő és 1 helyettes) rendelkezik a szükséges operatív hatáskörökkel a tagállamuk tekintetében és az adott tagállam nemzeti jogával összhangban annak érdekében, hogy koherensebben és hatékonyabban tudjanak egymással és a nemzeti hatóságokkal együttműködni. A nemzeti tagok hozzáféréssel rendelkeznek a nemzeti nyilvántartásokban tárolt releváns információkhoz, az illetékes hatóságokkal közvetlen kapcsolatfelvételt és információcserét folytathatnak, valamint a közös nyomozócsoportokban vehetnek részt. Az EUROJUST-nak lehetősége van továbbá arra,

hogy logisztikai támogatást nyújtson, ideértve a fordítást, tolmácsolást, és koordinációs értekezleteket szervezhet. Célszerű a koordinációs értekezletek megszervezése előtt az illetékes nyomozó hatóságnak felvennie a kapcsolatot a NEBEK EMÖI-vel, mivel az összekötő iroda kihelyezett munkatársai napi kapcsolatban vannak az EUROJUST magyar képviselőivel (fizikailag kb. 200 méterre van az EUROPOL és az EUROJUST épülete egymástól).

Ellenőrzött szállítás Magyarország területén keresztül történő végrehajtása iránt kibocsátott európai nyomozási határozat végrehajtására a megyei főügyészség vagy a Fővárosi Főügyészség rendelkezik hatáskörrel.

Az ellenőrzött szállítás végrehajtására a tagállami hatósággal kötött *eseti megállapodás alapján kerülhet sor*. Az eseti megállapodást a rendőrség vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ellenőrzött szállítás végrehajtására jogszabályban kijelölt szerve készíti elő.

Az eseti megállapodásban rendelkezni kell:

- a szállítmány tartalmáról, várható útvonaláról és a szállítás várható időtartamáról, a szállítás módjáról, a szállítóeszköz azonosítására alkalmas adatokról,
- az ellenőrzött szállítást irányító személyről,
- az ellenőrzött szállításban közreműködő szervről,
- a résztvevők kapcsolattartásának módjáról,
- a kísérés módjáról,
- a kísérésben részt vevő személyek számáról,
- a szállítmány átadásának, átvételének körülményeiről,
- az elfogás esetén alkalmazandó intézkedésekről,
- a váratlan esemény esetén alkalmazandó intézkedésekről.

A nyomozó hatóságtól és az elkövetőktől független váratlan (rendkívüli) esemény lehet:

- közúti baleset,
- a gépjármű meghibásodása,
- kivételesen szélsőséges időjárási viszonyok,
- természeti katasztrófa,
- a szállítmány bűncselekmény tárgya lesz,
- a biztosítást végzők nem tudják megakadályozni valamely más hatóság intézkedéseit,
- a bűnelkövetők és/vagy a fedett nyomozó halála.

Számítani kell a bűnelkövetésben részt vevők ellenőrző magatartására is, amely lehet:

- önellenőrzés,
- különböző „próba feladatok” adása a fedett nyomozónak, vagy a titkosan együttműködőknek megbízhatóságuk ellenőrzése érdekében,
- a szállítmány megbontása több kisebb szállítmányra.

Fontos szabály, hogy az ellenőrzött szállítás keretében végrehajtott eljárás során a folyamatos és fokozott ellenőrzés alól nem kerülhet ki a szállítmány és az abban részt vevők sem. Az ellenőrzött szállítás végrehajtásának módszerét a lehető legkörültekintőbben

kell megtervezni. Ennek során ki kell dolgozni a rendkívüli helyzet esetén teendő intézkedéseket, és számolni kell a hatósági ellenőrzés felfedésére, illetve megghiúsítására tett bűnözői magatartással.

Kiemelten fontos feladat az ellenőrzött szállítás végrehajtása során, hogy a nyomozó hatóság meggyőződjön arról, hogy a bűncselekmény tárgya valóban az ellenőrzött járműben van.

Késedelmet nem tűrő esetben – ha az eseti megállapodás megkötése vagy ügyészségi jóváhagyása az ellenőrzött szállítás eredményes végrehajtását veszélyeztetné vagy megghiúsítaná – az ellenőrzött szállítás engedélyezésére *huszonnégy óra időtartamra a rendőrségnek vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak* az európai nyomozási határozat alapjául szolgáló bűncselekményre figyelemmel hatáskörrel rendelkező, az ellenőrzött szállítás végrehajtására *jogszabályban kijelölt szervének vezetője is jogosult*.

Ebben az esetben az ellenőrzött szállítás ideiglenes engedélyezéséről azzal egyidejűleg tájékoztatni kell az ügyészséget. Az ügyészség a tájékoztatást követően haladéktalanul dönt az ellenőrzött szállítás engedélyezéséről. Ha az ügyészség az ellenőrzött szállítást nem engedélyezi, az ideiglenes engedélyezés alapján végzett ellenőrzött szállítás eredménye bizonyítékként nem használható fel.

Az ellenőrzött szállítás Magyarország területén keresztül történő végrehajtása során – ideértve annak irányítását, ellenőrzését – a magyar jogszabályok irányadók. Az ellenőrzött szállításban közreműködő szerv a tagállami hatósággal és az ellenőrzött szállításban részt vevő más szervekkel együttműködik. Az ellenőrzött szállítást kezdeményező vagy az abban részt vevő szerv ellenőrzött szállítás végrehajtását érintő kérése akkor teljesíthető, ha az nem ellentétes a magyar jogrendszer alapelveivel.

Az ellenőrzött szállítmány kísérésében az ügyészség engedélyével a tagállami hatóság tagja is részt vehet. Az ellenőrzött szállítmány kísérésében fedett nyomozó a fedett nyomozó alkalmazására vonatkozó szabályok szerint vehet részt.

b) Fizetési műveletek megfigyelése céljából kibocsátott európai nyomozási határozat

Ha a tagállami hatóság fizetési műveletek megfigyelése céljából bocsátott ki európai nyomozási határozatot, az ügyészség az európai nyomozási határozatot végrehajtja azzal, hogy

- a megkeresés teljesítésére a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző szervezet székhelye szerinti megyei főügyészség vagy a Fővárosi Főügyészség rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel;
- a Be. 217. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint a fizetési műveletek teljesítésének felfüggesztése csak a tagállami hatóság kérésére írható elő; és
- a fizetési műveletek teljesítésének felfüggesztése esetén a tagállami hatóságot a Be. 217. § (2) bekezdésében foglaltakról tájékoztatni kell.

Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

a) Az elektronikus hírközlési szolgáltatás útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációnak az érintett személy tudta nélkül, leplezett módon történő megismerése

Az ügyészség európai nyomozási határozatot bocsáthat ki *az elektronikus hírközlési szolgáltatás útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációnak az érintett személy tudta nélkül, leplezett módon történő megismerésének és rögzítésének a tagállamban történő végrehajtása iránt.*

Ha az eljárási cselekményt több tagállam is el tudja végezni, az európai nyomozási határozatot csak a megjelölt eljárási cselekményt leghatékonyabban elvégezni képes – lehetőség szerint az érintett személy tényleges tartózkodási helye szerinti – tagállamba lehet továbbítani.

A meghatározott, bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása iránt kibocsátott európai nyomozási határozat esetén a büntetőeljárás törvény (Be.) bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

Az európai nyomozási határozatnak a Be. 236. § (2) bekezdésében foglaltakat kell tartalmaznia.

Az ügyészség az európai nyomozási határozatban megjelöli azokat az okokat, amelyek alapján megalapozottan feltehető, hogy a megjelölt eljárási cselekmény alkalmazásával elérni kívánt bizonyíték beszerzése más módon kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna.

Az ügyészség az európai nyomozási határozatban megjelöli, hogy a végrehajtás eredményének, illetve a rögzített adatoknak a továbbítását

- az eljárási cselekmény elvégzését követően, vagy
- közvetlen továbbítással, a megfigyelés eredményének a végrehajtásban közreműködő magyar szerv eszközére történő átirányítása útján kéri.

Utóbbi esetén az ügyészség a végrehajtás módját és alkalmazhatóságát a végrehajtásban közreműködő magyar szerv álláspontjának figyelembevételével egyezteti a tagállami hatósággal.

Az ügyészség indokolt esetben kérheti

- az eljárási cselekmény elvégzése során rögzített adatok írásba foglalását,
- az eljárási cselekmény elvégzése során rejtjelezett vagy más módon megismerhetetlenné tett adat eredeti állapotába történő visszaállítását, vagy
- az adat minősítésének megszüntetését.

Az elektronikus hírközlési szolgáltatás útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikációnak az érintett személy tudta nélkül, leplezett módon történő megismerése és rögzítése iránt kibocsátott európai nyomozási határozatot az ügyészség a Be. leplezett eszközök alkalmazására vonatkozó szabályai szerint hajtja végre.

Az európai nyomozási határozat végrehajtására a megyei főügyészség vagy a Fővárosi Főügyészség rendelkezik hatáskörrel. Ha az európai nyomozási határozat végrehajtására illetékességgel rendelkező ügyészség nem állapítható meg, a végrehajtásra a Fővárosi Főügyészség rendelkezik illetékességgel.

Ha az európai nyomozási határozatban megjelölt eljárási cselekmény bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásával végezhető el, az ügyészség indítványáról

a Be. szabályai szerint a nyomozási bíró határoz. Ha a nyomozási bíró a leplezett eszközök alkalmazásának elrendelésére irányuló indítványt elutasítja, az ügyészség a tagállami hatóságot tájékoztatja, hogy az európai nyomozási határozatban megjelölt eljárási cselekmény nem végezhető el, és az európai nyomozási határozat más módon történő végrehajtása érdekében egyeztetést folytathat a tagállami hatósággal.

Ha az európai nyomozási határozat végrehajtása során a végrehajtással összefüggő adatok védelmére a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerinti minősítéssel került sor, az adat minősítése nem képezheti akadályát a végrehajtás eredménye, illetve a rögzített adatok átadásának. A minősítő a tagállami hatóság kérésére az adat minősítését felülvizsgálja, és – ha annak törvényi lehetősége fennáll – megszünteti.